

**Frihed
og
tryghed
i
kampen mod
terror**

**Venstres folketingsgruppe
Maj 2006**

INDHOLD

FORORD	2
1. GENERELT OM TERROR OG TERRORTRUSLEN	3
1.1. Hvad er terrorisme?.....	3
1.2. Terrortruslen.....	3
1.2.1. Truslen mod Danmark	4
1.2.2. Truslen mod Europa	5
2. TERRORBEKÆMPELSE – DEN FREMADRETTEDE	8
INDSATS HERHJEMME.....	8
2.1. Forholdet mellem frihed og tryghed.....	8
2.2. Liberale principper i terrorbekæmpelsen	9
2.3. Nye initiativer til bekæmpelse af terror	9
2.4. Styrkelse af efterretningstjenesterne	10
2.5. Styrkelse af efterforskningen af terror	11
2.6. Styrkelse af beredskabet.....	15
2.7. Straffelovsovertrædelse og statsborgerskab	17
2.8. Forskning i terror og terrorismebekæmpelse.....	18
3. TERRORBEKÆMPELSE – DEN FREMADRETTEDE	19
INTERNATIONALE INDSATS	19
3.1. Generelt	19
3.2. Udviklingsbistand og terrorismebekæmpelse.....	20
3.3. Indsatsen i FN	20
3.4. Indsatsen i EU	22
4. AFSLUTNING	24
Bilag A: Terrorismebekæmpelse – Hvad er der allerede gjort?	26
Kilder.....	32

FORORD

Terrortruslen er verdensomspændende. Terrorisme udgør en alvorlig trussel mod vores sikkerhed, vores demokratiske samfunds værdier og for vores rettigheder, navnlig ved at være rettet vilkårligt mod uskyldige mennesker. Terrorisme er en forbrydelse, der under ingen omstændigheder kan retfærdiggøres.

Blot vi hører om datoen "11. september" vækker det automatisk grufulde billeder på nethinden hos de fleste. Det voldsomme terrorangreb den 11. september 2001 mod World Trade Centers to tårne i New York har indprentet sig i bevidstheden hos de fleste. Billederne blev på uhyggelig vis genopfrisket med terrorangrebene på Bali i oktober 2002, hvor tre unge danskere mistede livet, i Tyrkiet i november 2003, i Madrid i marts 2004 og i London i juli 2005.

Truslen om terror har eksisteret i mange år, og den er desværre kommet for at blive. Det drejer sig om at vise politisk handlekraft, der er balanceret med frihedsrettighederne i vores demokratiske samfund.

Venstre ønsker, at Danmark skal være en frontløber i kampen mod terror. Med dette oplæg præsenterer vi en samlet og sammenhængende politik for, hvordan vi bedst muligt ruster os til at imødegå den stående terrortrussel – globalt, i EU og herhjemme. Desuden er det en ledetråd i oplægget, at Venstre ønsker at finde den rette balance mellem på den ene side sikkerhed og på den anden side frihedsrettighederne i et demokratisk samfund.

Frihed og tryghed skal gå hånd i hånd. Også når det handler om kampen mod terror.

Oplægget er blevet til på baggrund af en række møder i løbet af 2005 og 2006, både på Christiansborg og blandt en række af Venstres udvalg under amtsorganisationerne. Venstres folketingsgruppe vil gerne takke de mange amtsudvalg, borgere, organisationer m.fl., der har bidraget aktivt med værdifuld inspiration til udarbejdelse af dette oplæg.

God læselyst!

Venstres folketingsgruppe, maj 2006

Venstres arbejdsgruppe omkring terrorbekæmpelse består af:

Birgitte Josefsen, MF
Gitte Lillelund Bech, MF
Kristian Pihl Lorentzen, MF
Marion Pedersen, MF
Torsten Schack Petersen, MF
Troels Lund Poulsen, MF



Kristian Pihl Lorentzen, MF (V)
Beredskabsordfører

1. GENERELT OM TERROR OG TERRORTRUSLEN

1.1. Hvad er terrorisme?

Det har vist sig at være yderst vanskeligt at nå frem til international enighed om en entydig definition på terrorisme. Det, som nogle lande betragter som terror, kan af andre lande betragtes som retfærdig frihedskamp. Dog gælder uanset hvad, at det altid er uskyldige, som må betale prisen.

Venstre har i det politiske arbejde med antiterror, herunder som grundlag for dette oplæg, valgt at tage udgangspunkt i den definition af terrorisme, der fremgår af straffelovens § 114, som blev indført i forbindelse med terrorkpakken fra 2002:

”For terrorisme straffes med fængsel indtil på livstid den, som med forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad, eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling, eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en eller flere af følgende handlinger, når handlingen i kraft af dens karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade.”

1.2. Terrortruslen

Terror er ikke kun en trussel, der kan betyde død og ødelæggelse. Det er i høj grad også en trussel mod de værdier, vores demokratiske samfund bygger på. Men hvor alvorligt, skal vi tage terrortruslen?

De to danske efterretningstjenester, Politiets Efterretningstjeneste (PET) og Forsvarets Efterretningstjeneste (FE), vurderer, at der siden den 11. september 2001 har været et generelt forhøjet trusselsniveau i hele den vestlige verden og i forhold til vestlige interesser. En række terrorhandlinger – herunder i Tyrkiet i november 2003, Spanien i marts 2004 og i London i juli 2005 – har yderligere medvirket til at understrege og fastholde det forhøjede trusselsniveau.¹

Den internationalt koordinerede indsats de seneste år mod islamistiske netværk har betydet, at al-Qaida netværket er blevet svækket. Også Danmark bidrog til kampen mod terror ved indsættelse af jagerfly og jægersoldater i Afghanistan. Al-Qaida fremstår i dag mere fragmenteret end tidligere og med begrænsede muligheder for en central styring og koordinering af operationer. Efterretningstjenesterne vurderer imidlertid, at

Tre former for terrorisme

1. Statslig terrorisme: Når en stat bruger terror som en del af sin politik. Hensigten med den statslige terror er at skabe en tilstand af frygt i befolkningen (kendes bl.a. fra Nazityskland under Hitler, fra Sovjetunionen under Stalin og fra Irak under Saddam Hussein).

2. Ideologisk og politisk terrorisme: Især i 1970'erne var der i flere europæiske lande rabiante politiske grupperinger, der udførte terror mod staten og multinationale virksomheder (blandt de mest kendte grupper er Rote Armee Fraktion (RAF) i Vesttyskland).

3. Religiøs terrorisme: I løbet af 1990'erne har terrorgrupper, der opererer ud fra en religiøs platform for alvor markeret sig. Især islamistisk baseret terrorisme er blevet meget mere udbredt i de senere år (mest kendt er al-Qaida)

Kilde: Danmarks Radio.

¹ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 9.

al-Qaidas ideologiske grundlag fungerer som inspiration for mindre terrorgrupper, der opererer på lokalt plan. Internettet og andre moderne kommunikationsmidler muliggør hurtig spredning af information og inspiration til fundamentalistiske grupper og andre modtagere i alle lande verden over. Den globale Jihad-ideologi, der doceres af al-Qaida med Osama bin Laden i spidsen, er dermed fortsat i stand til at ansøre til udførelse af terrorangreb.²

1.2.1. Truslen mod Danmark

I Danmark har vi været vant til at have et lavt terrortrusselsniveau. PET og FE vurderer imidlertid, at der i dag er et generelt forhøjet trusselsniveau i den vestlige verden. Lande i den vestlige verden, og altså også Danmark, kan ifølge PET's vurdering uden varsel blive udsat for både simple terrorangreb og mere komplekse angreb. Faktum er jo desværre også, at Danmark i flere og flere sammenhænge bliver nævnt som et terrormål. Det kan ingen sidde overhørig. Og slet ikke når Danmark ligesom andre åbne europæiske lande har et stort antal ubeskyttede mål.³

PET vurderer, at der i Danmark findes personer og miljøer, som har sympati for og/eller støtter grupper og organisationer, som er involveret i terrorvirksomhed. Disse kan generelt inddeles i følgende fire kategorier:⁴

- Personer der ikke er født og opvokset i Danmark, men som er kommet hertil – typisk fra Mellemøsten eller Nordafrika - som asylansøgere eller i forbindelse med familiesammenføring. Flere af dem har tillige taget ophold i træningslejre i Afghanistan.
- Personer – ofte helt unge – af anden etnisk baggrund, der er opvokset i Vesten, og som føler vrede over behandlingen af muslimer såvel i deres hjemland som internationalt. Disse personer er ikke forankret i et bestemt konfliktområde, så der er altså andre årsager til deres radikaliserende end en konkret konflikt i deres nærområde. De kan blive tiltrukket af bestemte ideologier, miljøer, netværk eller personer med militante islamistiske holdninger.
- Konvertitter, der af en eller anden årsag er blevet radikaliserede og militante, er en tredje kategori. Af de omkring 5000 danskere, som skønnes at have konverteret til islam, er kun et meget lille antal blevet radikaliseret. Til gengæld er disse personer i stand til at operere mere frit i kraft af et vestligt udseende.
- Ideologer, hvis væsentligste funktion består i at fremme de radikale budskaber. De inspirerer og motiverer andre til at føre hellig krig frem for selv at deltage i terrorhandlinger.

PET om Muhammed-sagen:

"Som tjenesten ved en række tidligere lejligheder har tilkendegivet, har der gennem længere tid været et generelt forhøjet terrortrusselsniveau i forhold til den vestlige verden, herunder Danmark. Det er klart, at den seneste tids begivenheder medvirker til at eksponere Danmark. Det kan imidlertid være vanskeligt mere præcist at sige, hvilken konkret betydning denne eksponering har for trusselsniveauet herhjemme. Vi følger selvfølgelig situationen meget nøje, og det sker bl.a. i tæt kontakt med vore samarbejdspartnere for at modvirke og forhindre evt. handlinger, der har til formål at eskalere situationen yderligere."

Kilde: PET

2 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde*, s. 3.

3 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 15-16.

4 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 14.

Ifølge PET vil personer fra alle ovennævnte kategorier kunne udføre terrorhandlinger i Danmark. Det gælder både simple terrorhandlinger uden den store forberedelse og planlægning, og det gælder hjælp til eventuelt tilrejsende terrorister med hensigt om at udføre et terrorangreb mod Danmark. Endelig vurderer PET, at også radikaliserede personer, der vender hjem til Danmark efter at have kæmpet mod regerings- og koalitionsstyrkerne i Irak, vil kunne udgøre en trussel.⁵

Venstre mener:

- **At der er en stående terrortrussel mod det danske samfund, som vi er nødt til at ruste os bedre til at imødegå.**
- **At der i Danmark er radikaliserede grupper og enkeltpersoner, der mere eller mindre åbenlyst sympatiserer med terrorisme.**

1.2.2. Truslen mod Europa

Terrorisme er en afgørende trussel mod Europas sikkerhed.⁶ Med jævne mellemrum bliver der via medierne og internettet fremsat forskellige former for trusler. Målet er dels at skræmme befolkningen og dels at inspirere lokalt baserede grupper af radikaliserede personer til at gennemføre terrorangreb mod de lande, der bliver nævnt i truslerne.⁷

Undertiden kædes de konkrete trusler mod udvalgte lande sammen med udstationeringen af soldater i Irak. I den forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at terrortruslen mod Tyskland og Frankrig generelt anses for højere end mod Danmark. Det selvom Tyskland og Frankrig ikke deltager i koalitionen i Irak. Efterforskningen af terrorbombningerne i Madrid i marts 2004 peger på, at planerne om at udføre et angreb i landet blev fostret, længe før Spanien besluttede at sende soldater til Irak. Endelig ligger det fast, at radikaliserede grupper har haft konkrete planer om nye angreb i Spanien, efter at de spanske tropper blev trukket tilbage fra Irak i 2004.⁸ Det er derfor forkert at lave en direkte sammenkædning mellem terrortruslen og tilstedeværelse af tropper i Irak.

Efter angrebene i London i juli 2005 har man ikke kunnet påvise nogen forbindelse mellem gerningsmændene og etablerede islamistiske netværk, som f.eks. al-Qaida. Det er dog sandsynligt, at i hvert fald nogle af disse terrorister har haft kontakt til terrornetværk i forbindelse med ophold i Afghanistan. Foreløbig tyder alt på, at angrebene i London i 2005 blev udført af lokale uafhængige grupper bestående af britiske statsborgere, der har ladet sig inspirere af globale radikaliserede netværk og af tidligere terrorangreb.⁹ Under alle omstændigheder har det chokeret de fleste, at selvmordsangrebene i London blev udført af personer, hvoraf nogle var født og opvokset i Storbritannien, og som tilsyneladende var velintegrederede.

Radikalisering og terrorhandlinger

5 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 15.

6 EU (december 2003): *Et sikkert Europa i en bedre verden. Europæisk sikkerhedsstrategi*, s. 3.

7 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 11.

8 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 12.

9 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 12.

Radikalisering kan føre til terrorhandlinger med tragiske og omfangsrige konsekvenser for de mennesker, der rammes, deres pårørende og hele samfundet. Radikalisering er drevet af en række faktorer på ideologisk, samfundsmæssigt og personligt plan. Samtidig har terrorhandlinger og andre aktiviteter i radikaliserede netværk i Mellemøsten, Golfregionen, Øst- og Nordafrika og Sydasien en afsmittende effekt og kan bidrage til radikaliseringen af personer, der bor i Europa.

Det er vigtigt, at radikaliserede personer og miljøer identificeres, så hensigter eller ligefrem konkrete planer om at udføre terrorhandlinger bliver opdaget. Imidlertid viser erfaringer, at terrorangreb desværre kan finde sted, uden at der på forhånd er nogen tegn på, at et terrorangreb er på vej. Eksempelvis var der hverken i Holland (i forbindelse med mordet på filminstruktøren Theo Van Gogh), i Spanien (i forbindelse med terrorbomberne i Madrid) og senest i London (i forbindelse med angrebene mod offentlige transportmidler) noget der tydede på, at en terrorhandling var under opsejling – bortset fra kendskabet til de radikaliserede miljøer og disses generelle verdenssyn.¹⁰

Erfaringer viser også, at skridtet fra at støtte terrorisme til at blive aktivt involveret i terrorhandlinger ikke kræver langvarige forberedelser. De fleste af terroristerne fra Madrid og London var ikke udpræget religiøse, før de blev hvervet af radikaliserede grupper.¹¹

Kemiske og biologiske giftstoffer som terrorvåben

I Europa har vi endnu ikke oplevet et terrorangreb, hvor der blev anvendt kemiske og biologiske giftstoffer. De angreb, vi har været vidne til i Europa, er således alle udført med såkaldte simple hjemmelavede bomber. Men det er et faktum, at radikaliserede personer i og uden for Europa flere gange har vist, at de har haft til hensigt at udføre terrorhandlinger med kemiske og biologiske giftstoffer som våben. Det gælder bl.a. i London, hvor der i januar 2003 blev fundet remedier og materialer til fremstilling af stoffet ricin. På lignede vis fandt man i Frankrig i december 2002 frem til en person, som havde eksperimenteret med fremstilling af ricin, og som lå inde med manualer, der beskrev fremstillingen af botulinumtoksin.

Vi må altså desværre forvente, at radikaliserede personer vil forsøge at udføre terrorhandlinger i Europa, hvor de anvender kemiske og biologiske giftstoffer. Det er da heller ikke svært at anskaffe giftstoffer. Giftstoffer som f.eks. plantebeskyttelsesmidler kan købes af os alle – også af radikaliserede personer, der er i stand til anvende disse giftstoffer til terrorhandlinger.¹²

Selv mordsterrorisme er en særlig form for terrorisme

Selv mordsterrorisme er en særlig form for terrorisme. For en selv mordsterrorist spiller det nemlig ingen rolle, om man bliver arresteret af myndighederne. Netop derfor er det

Terrorplaner forpurret i tide

Politimyndighederne i en række europæiske lande har i løbet af 2005 foretaget anholdelser af et betydeligt antal persongrupper, der er knyttet til radikaliserede netværk.

Der har været tale om anholdelse af mistænkte i forhold til allerede udførte aktioner samt om optrevling af netværk, som støtter terrorplanlægning uden for Europa, herunder i Irak.

Desuden er der anholdt personer med konkrete planer om angreb i bl.a. Holland, Spanien, Storbritannien og Tyskland. I flere tilfælde er egentlige operationer blevet afværget, før terrorangreb er blevet udført.

Også i Danmark blev der i 2005 foretaget anholdelser af et antal unge, der er sigtet for at have forbindelse med konkret terrorplanlægning med udgangspunkt i Bosnien.

*Kilde: Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse, oktober 2005: *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 13.*

¹⁰ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 12-13.

¹¹ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 13-14.

¹² Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 10-11.

vanskeligt at forebygge og efterforske selvmordsterrorisme. Herudover er selvmordsterrorisme også anderledes i forhold til andre typer af terrorisme, fordi selvmordsterrorister sender et meget stærkt "budskab" både til de samfund de rammer og til andre personer, der er tiltrukket af terrorisme, og som selv overvejer at tage aktivt del i terrorhandlinger. Selvmordsterrorisme kan med andre ord have betydning for radikaliserings- og rekrutteringsforløb.

Vi har desværre alle været vidne til selvmordsterrorisme i Europa. Det gælder terrorhandlingerne i London i juli 2005, hvor Europa for første gang oplevede et massivt og nøje planlagt selvmordsangreb. Terrorangrebet i Madrid i marts 2004 skal også nævnes, idet personerne, der stod bag terrorangrebet, bombesprængte sig selv, da de var indkredset af myndighederne.¹³

Venstre mener:

- ***At terrorangrebene i London og i Madrid viser, at terrortruslen ikke kun er rettet mod USA. Terrortruslen er også til stede i Europa.***
- ***At terrortruslen ikke alene kan bekæmpes som en national opgave. Samarbejde i EU er tvingende nødvendigt, fordi terrortruslen går på tværs af landegrænser.***
- ***At det er en vigtig opgave på europæisk plan at forhindre radikalisering og udbredelse af ekstremisme.***

¹³ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 11.

2. TERRORBEKÆMPELSE – DEN FREMADRETTEDE

INDSATS HERHJEMME

2.1. Forholdet mellem frihed og tryghed.

Som et liberalt parti går Venstre ind for mest mulig frihed for det enkelte menneske. "Frihed er det bedste guld", skrev biskop Thomas af Strängnäs allerede i år 1439. Men uden tryghed har vi ingen frihed. De i grundloven fastsatte frihedsrettigheder i vores demokrati er hjerteblood for Venstre. Det enkelte menneske skal beskyttes mod overgreb fra statsmagten. Men forudsætningen for, at et menneske kan have en ægte oplevelse af frihed, er, at vi også lever med en betydelig grad af tryghed. Et utrygt menneske er ikke frit. Vi må derfor acceptere, at statsmagten - repræsenteret ved bl.a. politiet og efterretningstjenesterne - til en vis grad får beføjelser og midler, der kan give os borgere en høj grad af tryghed og beskyttelse. Her er det vigtigt at holde sig for øje, at der desværre aldrig kan skabes 100 pct. garanti mod selvmordsangreb fra terrorister, uanset hvor mange foranstaltninger, der træffes. Ethvert tiltag mod terrorisme skal have reel effekt. Falsk tryghed giver ingen mening.

Opgaven er at forene frihed og sikkerhed. Det er et dilemma. Som et liberalt parti ønsker vi på den ene side at beskytte personlige og samfundsmæssige værdier mod overgreb, og på den anden side vender vi os imod, at Danmark ender som et overvågningssamfund, hvor den lovlige borger bestandig overvåges.

Denne sammenhæng mellem frihed og tryghed er det vigtigt at have for øje, når der skal formuleres en politik for terrorbekæmpelse. Det er efter Venstres opfattelse muligt at optimere samfundets robusthed i forhold til terror, uden at Danmark på nogen måde nærmer sig en politistat eller et overvågningssamfund. Den sejr må vi nemlig ikke give terroristerne, for så har de vundet det første slag på forhånd. Udfordringen er at finde den hårfine balance mellem sikkerhed og retssikkerhed.

For Venstre er det af afgørende politisk betydning, at det kan dokumenteres ved hver lovændring, hvorfor det er nødvendigt at indskrænke borgernes rettigheder, samt at det vurderes, om lovændringer har den fornødne effekt.

Venstre mener:

- ***At forudsætningen for ægte følelse af frihed hos det enkelte menneske er en betydelig grad af tryghed – også i forhold til terrorisme.***
- ***At samfundet skal rustes bedst muligt til at imødegå terrortruslen.***
- ***At Danmark aldrig må udvikle sig til et overvågningssamfund eller en politistat. Borgernes retssikkerhed skal altid være i højsædet.***

2.2. Liberale principper i terrorbekæmpelsen

Udover balancen mellem sikkerhed og retssikkerhed er der nogle yderligere liberale principper for dansk anti-terrorpolitik, som vi i Venstre baserer os på.

Det er nødvendigt med en regelmæssig politisk stillingtagen til gældende love og procedurer for terrorbekæmpelse på grund af den dynamik og uforudsigelighed, der knytter sig til terrortruslen. Venstre mener derfor, at der for alle love, bekendtgørelser og andet administrativt grundlag for terrorbekæmpelse skal ske en evaluering hvert 4. år, så der regelmæssigt tages politisk stilling til den eksisterende trussel. Den stillingtagen kan således afstedkomme såvel stramning som slækning af regler og procedurer. På den måde sikres en løbende vurdering af relevansen af de vedtagne foranstaltninger mod terror.

Endvidere finder Venstre det afgørende, at sansen for proportioner altid er en ledetråd i de vedtagne foranstaltninger. Der er næppe mange borgere, der kan indse fornuften i omkostningskrævende sikring af små havne og flyvepladser. I stedet bør ressourcerne koncentreres om at sikre oplagte mål for terrorhandlinger såsom stærkt befærdede lufthavne, togstationer og andre nøglepunkter. Danmark skal med andre ord have mod og vilje til at foretage en national fortolkning, når direktiver fra EU skal iværksættes. Eksempelvis kan det være ude af proportioner og irrelevant at lave omkostningskrævende sikring af små have og mindre flyvepladser.

Endelig er Venstre imod, at der bliver lavet foranstaltninger, der alene giver anledning til falsk tryghed hos borgere. Særligt når der foretages indgreb i vores frihedsrettigheder, skal det altid være sagligt og fagligt velbegrundet.

Venstre mener:

- ***At der i lyset af den stadigt foranderlige terrortrussel skal ske en evaluering af love og procedurer i terrorbekæmpelsen mindst hvert 4. år.***
- ***At alle foranstaltninger mod terrorisme, herunder iværksættelse af EU-direktiver, altid skal være omgæret med proportionssans.***
- ***At man ikke skal iværksætte foranstaltninger, der alene giver falsk tryghed.***

2.3. Nye initiativer til bekæmpelse af terror

På baggrund af terrorangrebene i London i juli 2005 nedsatte regeringen i sensommeren 2005 en tværministeriel arbejdsgruppe, der skulle lave en samlet gennemgang af Danmarks beredskab og indsats mod terrorhandlinger. Målet var at afklare hvilke yderligere initiativer, der måtte være behov for med henblik på i videst mulige omfang at modvirke et terrorangreb i Danmark. Arbejdsgruppen har præsenteret 49 konkrete

anbefalinger, der efterfølgende skal gøres til genstand for politisk behandling i regering og folketing.¹⁴

I de følgende delafsnit behandles Venstres holdning til en række af de principielle spørgsmål, der skal underkastes en politisk vurdering, inden der vedtages yderligere lovmæssige tiltag i Folketinget eller foretages opstramninger af administrative procedurer. En række af Venstres amtslige udvalg har bidraget meget aktivt med input til disse afsnit og de tilhørende konklusioner.

2.4. Styrkelse af efterretningstjenesterne

Effektive efterretningstjenester er et afgørende element for Danmarks evne til at forebygge terrorangreb. Målet er i videst mulige omfang at afsløre konkrete planer om terroraktioner og pågribe terrorister, inden deres hensigter føres ud i livet. Venstre mener derfor, at der lovgivningsmæssigt og administrativt skal ske en styrkelse af de redskaber, som PET og FE kan anvende i kampen mod terror. Herunder bl.a.:

- At PET får videre adgang til at indhente personoplysninger hos andre myndigheder.¹⁵
- At PET i øget omfang får adgang til flypassagerlister for at kunne følge rejsemønstre for ekstremistiske grupper og enkeltpersoner.¹⁶
- At der gives hjemmel til en forbedret tv-overvågning af centrale pladser, trafikknudepunkter og andre steder, hvor der jævnligt færdes større menneskemængder – og som derfor er potentielle mål for en terroraktion.¹⁷
- At der i PET oprettes et nyt center for antiterroranalyse, der løbende kan udarbejde vurderinger af truslen mod det danske samfund på et bredt grundlag.¹⁸
- At kommunikationsmulighederne og udvekslingen af oplysninger mellem PET og FE styrkes.¹⁹

Sammenlægning af efterretningstjenesterne?

14 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*.

15 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 52-53 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 8.

16 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 60 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 10.

17 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 105 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 16.

18 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 31 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 5.

19 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 32 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 6.

Der har været forslag om at sammenlægge PET og FE som led i en effektivisering. Venstre er imod dette forslag, fordi de to tjenesters opgaver slet ikke tilsiger en sådan fusion. Til gengæld ønsker Venstre, at der fremover gennemføres en benchmarking af efterretningstjenesternes virksomhed med henblik på en løbende vurdering af deres effektivitet i arbejdsprocesser, produkter, organisation og ressourceanvendelse. Endvidere ønsker Venstre, at der årligt fremlægges et forslag om efterretningstjenesternes ressourcer til politisk prioritering.

Demokratisk kontrol med efterretningstjenesterne

Med en styrkelse af PET og FE bliver Danmark bedre rustet til at afværge og efterforske terrortruslen. Men samtidig med at vi styrker efterretningstjenesterne - og i øvrigt også de andre dele af beredskabet i kampen mod terror – bør vi også være opmærksom på den demokratiske kontrol med vores beskyttede. Derfor støtter Venstre det igangsatte udvalgsarbejde med at gennemgå Folketingets kontrol og Wamberg-udvalgets kontrol med efterretningstjenesterne.²⁰ Dette analysearbejde bør ses i sammenhæng med yderligere tiltag til styrkelse af efterretningstjenesterne og deres beføjelser. Målet er at fastholde en god demokratisk kontrol med PET og FE.

Venstre mener:

- ***At der skal iværksættes en række yderligere konkrete tiltag for at styrke efterretningstjenesternes evne til at forebygge terror.***
- ***At der ikke skal ske en sammenlægning af PET og FE. Derimod skal der sættes på et tættere samarbejde mellem de to tjenester.***
- ***At der skal fastholdes en solid demokratisk kontrol med PET og FE i lyset af de yderligere beføjelser, som gives til tjenesterne.***

2.5. Styrkelse af efterforskningen af terror

Venstre mener generelt, at politiet skal have de nødvendige redskaber med henblik på at forebygge, afværge og efterforske terrorisme. Til gengæld skal vi fastholde retssikkerheden. Det sker ved, at indgreb i frihedsrettighederne som udgangspunkt kun kan ske efter en dommerkendelse. Samtidig skal det sikres, at politiets metoder og midler til efterforskning er tidssvarende i forhold til den teknologiske udvikling, herunder inden for telekommunikation. Endelig skal politiets indsats mod terror altid være tilpasset vurderingen af terrortruslen mod Danmark.

I de efterfølgende delafsnit behandles en række af de tiltag, der efter Venstres opfattelse kan styrke politiets efterforskning af terrorisme.

Generelt om overvågning af borgere

20 Den demokratiske kontrol foregår i et lille udvalg i Folketinget (*Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne*), der blev nedsat i 1988. Udvalget består af repræsentanter fra de 5 store partier i Folketinget, som bliver informeret om og fører kontrol med efterretningstjenesterne. Møderne i udvalget er hemmelige. Udover kontrollen i Folketinget foretages i dag også en specifik kontrol af PET's og FE's registreringer og videregivelse af personoplysninger. Kontrollen foretages af Wamberg-udvalget. Wamberg-udvalget blev nedsat i 1964 (Amtmand A.M. Wamberg var udvalgets første formand). Udvalget består af en formand og tre andre medlemmer, der er udpeget af og underlagt Justitsministeriet. For tiden har Wamberg-udvalget følgende sammensætning: En advokat, en amtmand, en forhenværende overarkivar og en forhenværende forlagsdirektør. Udvalgsmedlemmerne skal være upolitiske og "udpegede som følge af den almindelige tillid og agtelse, der er knyttet til deres person".

I Storbritannien er man fast besluttet på at værne om personlige oplysninger. Så her har man ikke ønsket at indføre personnumre, hvilket giver administrative besværligheder. Samtidig accepterer briterne som en helt naturlig ting, at der er opsat tusindvis af overvågningskameraer. Årsagen til det paradoks skal givetvis findes i det forhold, at briterne gennem flere årtier har måttet leve med terrorangreb som en realitet.

I Danmark er det stik modsat. Her har vi ikke betænkeligheder ved personnummeret, der betragtes som et naturligt middel til entydig identifikation i forhold til myndigheder, banker osv. Derimod har en del danskere umiddelbart betænkeligheder ved, at der gennemføres overvågning i det offentlige rum. Der er imidlertid allerede gennemført en betydelig overvågning i det offentlige rum f.eks. ved Storebæltsbroen, lufthavne og jernbanestationer og i butikker og banker.²¹

Som udgangspunkt er Venstre skeptisk over for overvågning af borgere, hvad enten der er tale om tv-overvågning eller overvågning af elektroniske kommunikationsmidler. Venstre ønsker ikke et "Big Brother" overvågningssamfund. Overvågning kan ikke hindre en selvmordsbomber i at gennemføre et attentat. Til gengæld vil overvågning kunne modvirke andre typer af terrorhandlinger, herunder aktioner med en mere langsigtet planlægning.

Overvågning og oplysninger om enkeltpersoner

Iværksættelse af overvågning af mistænkte enkeltpersoner er et afgørende middel i efterforskning af terror. Det samme gælder muligheden for, at PET kan indhente oplysninger om enkeltpersoner fra andre myndigheder. På den baggrund ønsker Venstre, at der iværksættes følgende tiltag til styrkelse af efterforskningen af terror:

- Der skal skaffes lovhjemmel til, at PET, som led i overvågning af bestemte enkeltpersoner, kan indhente relevante oplysninger hos andre myndigheder.²²
- Der skal af hensyn til effektiviteten i efterforskningen skaffes lovhjemmel til at pålægge de myndigheder eller personer, som har videregivet oplysninger til PET, ikke at underrette den person, som oplysningen vedrører, eller andre om videregivelsen.²³
- Der skal udarbejdes nye tidssvarende retningslinier for PET's behandling af informationer om personer og organisationer. Disse retningslinier bør udarbejdes af Justitsministeriet i samarbejde med Wamberg-udvalget.²⁴
- Der skal skaffes lovhjemmel til, at PET – uden forudgående retskendelse – kan indhente passageroplysninger fra flyselskaber, der har flyvninger til og fra danske lufthavne, inklusiv transitophold. En sådan stramning skal sikre PET en hurtigere og mere effektiv adgang til såvel historiske som aktuelle passageroplysninger.²⁵

Tv-overvågning

21 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s.103-104.

22 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 52-53 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 8.

23 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 54 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 9.

24 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 57 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 9.

25 Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 60 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 10.

Tv-overvågning er allerede et udbredt fænomen i det danske samfund. Nye kameraer bliver opsat hver eneste dag i bestræbelser på at øge sikkerheden. Der er behov for at sikre bedre klarhed om lovhjemlen til at iværksætte tv-overvågning.

Venstre ønsker ikke, at det offentlige rum plastres til med overvågningskameraer over det ganske land. Regeringen har i anti-terrorpakken, der blev fremlagt i henholdsvis februar og marts 2006, fundet den rette balance for tv-overvågning og ikke-overvågning. Venstre vil derfor modsætte sig forslag om tv-overvågning, der rækker ud over regeringens lovforslag.

Der, hvor private på eget initiativ har etableret tv-overvågning, men hvor det ikke fungerer optimalt, skal politiet have lov til at komme med en henstilling til en mere hensigtsmæssig tv-overvågning. Til gengæld ønsker Venstre ikke, at kommunerne gives hjemmel til at iværksætte overvågning af det offentlige rum.²⁶ Iværksættelse af overvågning er en opgave for politiet på grundlag af de regler, som vedtages i Folketinget. Overvågning af borgere er en alvorlig sag, der ikke bør delegeres ud til decentral beslutning i kommunerne.

Af hensyn til vores frihedsrettigheder finder Venstre det væsentligt, at der sættes meget klare regler for dels hvem, der har adgang til at gennemse optagelser, og dels til opbevaringstid og destruktion af optagelser.

Teleobservation (elektronisk overvågning).

Overvågning af mails, sms'er og telefonsamtaler er et voldsomt indgreb i den personlige frihed. Derfor ønsker Venstre, at en sådan overvågning alene kan iværksættes på grundlag af en retskendelse. Til gengæld er der behov for at opdatere reglerne, så politiet efter indhentning af en forudgående retskendelse kan aflytte den mistænkte, uanset hvilke telekommunikationsmidler den pågældende måtte benytte sig af.²⁷

Den rivende teknologiske udvikling inden for hele teleområdet afstedkommer et behov for mere tidssvarende regler for politiets efterforskningsmuligheder på området. Taletidskort til mobiltelefoner, IP-telefoni og netcaféer er eksempler på nye kommunikationsmidler, der medfører behov for nye tiltag.

Venstre støtter de konkrete tiltag på teleobservationsområdet, der påviseligt kan have en effekt i forebyggelse og efterforskning i forhold til terror. Sådanne tekniske tiltag omkring overvågning af teletrafikken bør gennemføres i et tæt samarbejde med telebranchen og udbydere af telenet. Fordi terrorister opererer og kommunikerer på tværs af grænser, er det vigtigt, at vi har et godt samarbejde i EU inden for teleobservationsområdet. Derfor skal tiltag på teleobservationsområdet tage udgangspunkt EU's fælles regler for området, herunder det nye direktiv om lagring af data genereret eller behandlet i forbindelse med tilvejebringelse af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller elektroniske kommunikationsnet.²⁸

Venstre mener:

²⁶ Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 105 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 16.

²⁷ Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 76 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 13.

²⁸ Direktiv 2006/24/EF af 15. marts 2006.

- **At overvågning efter præcise regler og procedurer er et nødvendigt redskab for politiet i forebyggelsen af terror.**
- **At det skal sikres, at der er ensartede retningslinier for lagring og adgang til persondata, og at reglerne herfor er almenkendte.**
- **At det er positivt, at regeringen vil styrke PET's muligheder for at indhente oplysninger om enkeltpersoner og organisationer. Herunder i forhold til andre myndigheder og med hensyn til oplysninger om flypassagerer.**
- **At politiet med henblik på forebyggelse af terror gives hjemmel til at henstille til iværksættelse af tv-overvågning af befærdede områder i det offentlige rum**
- **At kommunerne ikke skal gives hjemmel til at iværksætte tv-overvågning.**
- **At elektronisk overvågning af mails, sms'er og telefonsamtaler m.v. bør ske på grundlag af en forudgående retskendelse, så der gives mulighed for at overvåge en mistænkt person uanset hvilke telekommunikationsmidler, der benyttes.**
- **At der i et tæt samarbejde med telebranchen skal skabes mulighed for en mere effektiv overvågning af teletrafikken.**
- **At teleobservation skal ske med udgangspunkt i EU's fælles regler for området.**

2.6. Styrkelse af beredskabet

Et moderne samfund må hele tiden arbejde for at reducere sårbarheden og øge robustheden for at kunne modstå de nye udfordringer og risici, som samfundet står over for. Det gælder naturligvis også terrortruslen. Venstre ønsker et robust og sikkert samfund med et velfungerende beredskab.

Udvalget bag den nationale sårbarhedsudredning fra 2004 konkluderede, at Danmark generelt har et velfungerende beredskab. Samtidig peger udredningen dog på, at der på grund af det nye uforudsigelige og asymmetriske trussels- og risikobillede er behov for en videreudvikling af det samlede beredskab. Herunder bliver der stillet høje krav til omstillingsevne og koordination mellem beredskabets mange aktører.²⁹ Et effektivt beredskab er ikke statisk. Det kræver, at kapaciteter, organisation og planlægning til stadighed bliver tilpasset de opgaver, beredskabet skal kunne løse.

Venstre mener, at sektoransvarsprincippet fortsat skal være det grundlæggende princip for arbejdet med beredskabet i Danmark. Det betyder, at den myndighed eller organisation, som til dagligt har ansvaret for et området, også har ansvaret ved en større ulykke eller en katastrofe. Målet er, at alle myndigheder af egen drift tager beredskabet i betragtning, hvor det er relevant i det daglige virke eller i forhold til større udviklingsprojekter. Det er også afgørende for Venstre, at etableringen af en robust infrastruktur, forebyggelse og beredskabsindsatser sker så tæt på borgerne som muligt (nærhedsprincippet).

Koordination af den operative indsats

Den regionale indsats i beredskabet vil fremover blive koordineret i totalforsvarsregioner, der er geografisk sammenfaldende med de nye regioner. Politiet har det overordnede ansvar for koordineringen, der også omfatter det civile beredskab, forsvaret, Hjemmeværnet, sundhedsvæsenet, civile virksomheder og andre aktører.³⁰

På det centrale niveau hilser Venstre det velkomment, at regeringen har besluttet at etablere en national operativ stab og en international operativ stab. Den nationale stab, der er forankret ved Rigspolitiet, vil styrke koordineringen mellem Rigspolitiet, Forsvarskommandoen, Beredskabsstyrelsen og andre civile myndigheder. Den internationale stab, der er forankret i Udenrigsministeriet, vil sikre hurtig og effektiv dansk hjælp ved katastrofer uden for landets grænser.³¹

Øvelsesvirksomhed

Venstre lægger stor vægt på, at der sker en regelmæssig og grundig træning af samvirket mellem de mange aktører i det danske beredskab.³² Herunder også i forhold til indsats ved et terrorangreb. Øvelserne bør gennemføres på såvel regionalt som på nationalt niveau ud fra en øvelsescyklus, der bliver planlagt i henholdsvis totalberedskabsregionerne og den nationale operative stab.

Det betyder, at der hos alle de involverede aktører – med politiet i spidsen – fremover må afsættes betydelige ressourcer til denne øvelsesaktivitet.

²⁹ Udvalget for National Sårbarhedsudredning (januar 2004): *National Sårbarhedsudredning*, s. 9.

³⁰ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 124.

³¹ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 124-125.

³² Jf. Udvalget for National Sårbarhedsudredning (januar 2004): *National Sårbarhedsudredning*, s. 234.

Venstre anser det for væsentligt, at øvelserne omfatter alle aspekter af indsættelse i en katastrofesituation lige fra beslutningsprocesserne i ledelsen til handlingerne hos den enkelte øvelsesdeltager på katastrofestedet.

Venstre anser det ligeledes for væsentligt, at der ved disse beredskabsøvelser bliver sat fokus på indsatsen hos de mange frivillige i Hjemmeværnet og i det civile beredskab. Desuden er der behov for øget fokus på uddannelsen af indsatslederne, som har en nøglerolle i den tværfaglige operative indsats på katastrofestedet. Endelig er der behov for fokus på sundhedsberedskabet, så det under de større beredskabsøvelser bliver afprøvet, om den fornødne kapacitet til behandling af de sårede er til rådighed.

Kommunikation

Erfaringer fra tidligere større beredskabsøvelser viser, at en velfungerende kommunikation er afgørende for effektiviteten. De nuværende kommunikationssystemer i beredskabet er generelt mangelfulde og utidssvarende. Venstre mener derfor, at der er brug for et nyt landsdækkende radiokommunikationssystem, der kan styrke den vigtige koordinering mellem alle elementer i totalberedskabet. Der bør afsættes midler til anskaffelse af et helt nyt og fremtidssikret radiosystem.³³ Venstre vil presse på for at fremskynde anskaffelse og iværksættelse af systemet.

En troværdig, præcis og rettidig kommunikation til borgere ved katastrofesituationer er med til at øge Danmarks robusthed.³⁴ Venstre ønsker derfor, at der i planlægningen på centralt niveau sker en løbende indsamling af relevant information og en stillingtagen til videreformidling til befolkningen.

Opmærksomhedsuddannelse

Hjemmeværnet har i samarbejdet med politiet udviklet en opmærksomhedsuddannelse, der skal styrke medlemmernes evne til at holde øje med indikationer på terrorplaner.³⁵ Her fokuseres ikke på "hvem" men på "hvad", der bør holdes et vågent øje med. Venstre ønsker, at denne opmærksomhedsuddannelse udbredes til værnepligtsuddannelsen og til uddannelsen af redningsberedskabet. Endvidere vil Venstre overveje hvilken generel information til befolkningen, der med fordel kan iværksættes for at styrke den enkelte borgers følelse af medansvar for at forebygge terror.

³³ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 125

³⁴ Jf. Udvalget for National Sårbarhedsudredning (januar 2004): *National Sårbarhedsudredning*, s. 105.

³⁵ Jf. dels Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 134-136 og dels Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 19.

Venstre mener:

- **At sektoransvarsprincippet og nærhedsprincippet fortsat bør være de grundlæggende principper for det danske beredskab.**
- **At der fremover skal lægges langt større vægt på at gennemføre samvirkeøvelser – fra ledelse til enkeltmand - af totalberedskabet på såvel nationalt som regionalt niveau.**
- **At anskaffelse af et moderne radiokommunikationssystem til totalberedskabet skal fremskyndes mest muligt.**
- **At der ved katastrofesituationer skal lægges stor vægt på en effektiv og troværdig kommunikation til befolkningen.**
- **At politiets opmærksomhedsuddannelse af frivillige i Hjemmeværnet skal udbredes til forsvarets uddannelse af værnepligtige samt uddannelse af redningsberedskabet.**

2.7. Straffelovsovertrædelse og statsborgerskab

Danmark har gennemført en række stramninger på udlændingeområdet, så udlændinge kan blive udvist, hvis de udviser skadelig adfærd. Det grundlæggende princip er, at alle personer på flugt har mulighed for at søge tilflugt i Danmark, og at private holdninger ikke har indflydelse på, om en person får opholdstilladelse. Fratagelse af opholdstilladelse skyldes således udelukkende overtrædelse af straffeloven. Reglerne for opholdstilladelse er nøje afstemt i forhold til Danmarks internationale forpligtigelser, herunder FN's Flygtningekonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.³⁶

Frihedsrettighederne må ikke kunne misbruges af personer med det formål at udføre terrorhandlinger eller på anden måde skade Danmark. Derfor hilser Venstre det velkomment, at der arbejdes med at afdække, dels hvad der kan forstås ved demokratifjendtlig adfærd og modarbejdelse af vestlige værdinormer, og dels at det undersøges, hvad konsekvensen af at indføre regler om nægtelse af opholdstilladelse på den baggrund kan være.³⁷ Forudsætningen er dog, at grundloves frihedsrettigheder, herunder ytringsfriheden, ikke krænkes.

Regler for opholdstilladelse

En udlænding kan ikke gives opholdstilladelse i Danmark, hvis:

- udlændingen må anses for en fare for statens sikkerhed,
- udlændingen må anses som en alvorlig trussel mod den offentlige orden, sikkerhed eller sundhed, eller
- udlændingen anses for omfattet af artikel 1 F i FN's Flygtninge Konvention (omfatter bl.a. personer om hvem der er alvorlig grund til at antage, at de har deltaget i terrorhandlinger i form af flykapping, drab eller lemlæstelse).

Kilde: Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s.111.

³⁶ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er det første væsentlige resultat af arbejdet i Europarådet, der blev oprettet i 1949. Konventionen blev undertegnet i Rom den 4. november 1950 af 12 lande, herunder af Danmark, og trådte i kraft den 3. september 1953. FN's Flygtningekonvention fra 1951 og tillægsprotokollen til den fra 1967 danner sammen med FN's statut grundlaget for UNHCR (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees), som blev oprettet i 1950 af FN's generalforsamling.

³⁷ Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse*, s. 17.

En række europæiske lande overvejer at vedtage lovændringer, der kan styrke den nationale sikkerhed. I Storbritannien overvejer man en lov, der muliggør fratagelse af britisk statsborgerskab fra personer med dobbelt statsborgerskab, som opfører sig på en nærmere defineret, uacceptabel måde. I Frankrig arbejder regeringen med et lovforslag om systematisk fratagelse af fransk statsborgerskab og udvisning efter modtagelse dom for terror. I Italien er der indført regler om øjeblikkelig udvisning af udenlandske statsborgere, som vurderes at udgøre en trussel mod den nationale sikkerhed. I Tyskland har man strammet op på udvisningsprocedurerne, bl.a. er en repræsentant fra udlændingemyndighederne nu placeret i det tyske anti-terrorcenter. Tyskland har indtil ultimo 2005 udvist ca. 25 ekstremistiske udlændinge.

Folketinget har ligeledes ændret reglerne for fratagelse af dansk statsborgerskab. Det er i dag muligt at fratage et statsborgerskab, hvis personen er dømt for alvorlige samfundsskadelige forbrydelser. Forudsætningen er dog, at personen har et andet statsborgerskab end det danske. Desuden kan man fratage dansk statsborgerskab, hvis det er givet på baggrund af forkerte oplysninger – også selvom pågældende personer så skulle blive statsløse.³⁸ Samtidig er straffen for overgreb, der bunder i offerets ytringer, blevet skærpet. Skærpelsen omfatter tilfælde, hvor en forbrydelse er blevet begået som reaktion på den forurettedes ytringer i den offentlige debat om samfundsspørgsmål af f.eks. politisk, religiøs, etisk eller faglig karakter.³⁹

Venstre mener:

- ***At vores frie og åbne samfund bygger på det frie ord, og derfor må ytringer – også selv om de måtte gå imod demokratiske grundværdier – ikke medføre nægtelse af opholdstilladelse. Dette gælder dog ikke ved udbredelse af had mod andre mennesker eller ved opfordringer til vold og terror, der klart er ulovligt og strafbart.***
- ***At stramningerne af reglerne for fratagelse af dansk statsborgerskab og opholdstilladelse har været berettigede***
- ***At Danmark fortsat fuldt ud skal leve op til sine internationale forpligtigelser, herunder Den Europæiske Menneskerettigheds-konvention og FN's Flygtningekonvention.***

2.8. Forskning i terror og terrorismebekæmpelse

For at kunne gennemføre en effektiv langsigtet bekæmpelse af terror kræver det, at forskningsindsatsen på terrorismeområdet bliver intensivet. Forskningsindsatsen skal ske såvel internationalt som herhjemme. En bedre forståelse og indsigt i, hvad der ligger til grund for radikaliserings og rekruttering til terrorisme, er afgørende for en effektiv terrorismebekæmpelse.

38 Jf. Folketinget (folketingsåret 2003-04): L 138 Ændring af indfødsretsloven.

39 Jf. Folketinget (folketingsåret 2005-06): L 40 Ændring af straffeloven.

I dag er forskningen inden for terrorisme spredt ud på en række institutter og institutioner (bl.a. Dansk Institut for Internationale Studier, Københavns Universitet, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet).⁴⁰ På den ene side er det positivt i den forstand, at terrorisme dermed bliver undersøgt fra mange forskellige vinkler, og det på den måde undgås, at viden om terrorisme bliver snæver. På den anden side er det klart, at der også er behov for i en vis grad at koordinere forskningen, og bringe den opnåede viden i samspil. Venstre hilser det derfor velkomment, at der er etableret et skandinavisk forskningssamarbejde inden for terrorisme.

Venstre mener:

- ***At der er behov for mere forskning inden for terrorisme, herunder især inden for årsagerne til radikaliserings og rekruttering***
- ***At forskningsmiljøet bliver styrket, så det sikres, at den opnåede viden opsamles og kommer i samspil***

3. TERRORBEKÆMPELSE – DEN FREMADRETTEDE INTERNATIONALE INDSATS

3.1. Generelt

Vi må desværre forvente, at der i mange år frem fortsat vil eksistere en global terrortrussel. Det er derfor helt afgørende, at Danmark er at finde blandt de lande, der yder et aktivt bidrag til en effektiv international indsats i kampen mod terror. Nedenfor sætter vi fokus på den fremadrettede indsats gennem udviklingsbistand og i de to mest centrale internationale arenaer for terrorbekæmpelse; nemlig FN og EU.

40 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s.153.

3.2. Udviklingsbistand og terrorismebekæmpelse

Kampen mod terrorisme kan ikke kun kæmpes med et styrket politi, efterretningsvæsen og militær. Det er også nødvendigt med en mere langsigtet indsats. Den terrortrussel, som vi står over for i dag, er international og har ofte rod i lande med svage regeringer og store sociale og økonomiske problemer. Derfor er udviklingsbistand et vigtigt redskab i den internationale terrorbekæmpelse.

Vi rige lande har en forpligtigelse til at hjælpe de fattige lande med at bekæmpe terrorisme – både til gavn for landene selv og for resten af verden. Gennem udviklingsbistand kan vi i samarbejde med de fattige lande, der modtager bistand, forsøge at bekæmpe nogle af de grundlæggende årsager til terrorisme som f.eks. politisk undertrykkelse, massive menneskerettighedskrænkelser samt social og økonomisk marginalisering.⁴¹

Udviklingsbistand kan altså begrænse sympatien og rekrutteringsgrundlaget for terrorisme.

Med regeringens Principplan for dansk udviklingsbistand til kampen mod den ny terrorisme er der udstukket klare og fornuftige retningslinier for Danmarks udviklingsindsats mod terrorisme. Kun ved at bidrage til udviklingslandenes kamp mod årsagerne til terrorisme, kan vi sikre en effektiv forebyggende indsats mod terrorisme. Ikke kun i udviklingslandenes nærområder men i hele verden.

Venstre mener:

- ***At udviklingsbistand er et vigtigt redskab til forebyggelse af terrorisme.***
- ***At regeringens Principplan for dansk udviklingsbistand til kampen mod den ny terrorisme udstikker nogle klare og fornuftige retningslinier for Danmarks udviklingsindsats mod terrorisme***

3.3. Indsatsen i FN

FN spiller en meget central rolle i forhold til terrorismebekæmpelse, fordi FN er rammen for fastlæggelsen af de 191 medlemslandes internationale forpligtigelser i forhold til terrorismebekæmpelse. Danmark er meget engageret i arbejdet i FN. Et engagement der ikke er blevet mindre, efter at Danmark den 1. januar 2005 blev ikke-permanent medlem af FN's Sikkerhedsråd og i april 2005 overtog formandsposten i Sikkerhedsrådets komite for terrorbekæmpelse (CTC).⁴² Komiteens opgave er at overvåge FN's medlemslandes gennemførelse af resolutionen om bekæmpelse af terrorisme, der blev vedtaget i slutningen af september 2001 som reaktion på "11. september".⁴³

Der arbejdes i FN på at nå til enighed om en strategi imod terrorisme. Venstre hilser arbejdet velkomment, fordi en global indsats og strategi imod terrorisme er nødvendig.

⁴¹ Udenrigsministeriets hjemmeside om terrorisme – Det internationale samarbejde.

⁴² Danmark er som ikke-permanent medlem af sikkerhedsrådet medlem af Sikkerhedsrådet i to år. Danmark har tidligere været medlem i 1953-54, 1967-68 og 1985-86. Sikkerhedsrådet har udover 10 ikke-permanente medlemmer fem permanente medlemmer (Frankrig, Kina, Rusland, Storbritannien og USA).

⁴³ Jf. bilag A for en uddybning af nævnte resolution.

Strategien, der arbejdes på, berører fem grundlæggende indsatsområder. Det drejer sig om:⁴⁴

- Forebyggelse af støtte eller rekruttering til terrorisme.
- Afskæring af terroristers adgang til finansiering og materialer til brug for terroraktiviteter.
- Staters afholdelse fra at støtte terrorisme.
- Udvikling af staters kapacitet til at bekæmpe terrorisme.
- Beskyttelse af menneskerettigheder i indsatsen mod terrorisme.

Efter terrorangrebet mod USA i 2001 blev der iværksat en global kamp mod terror under amerikansk lederskab. Et led i denne kamp var en militær indsats mod al-Qaidas træningslejre i Afghanistan i 2002. Venstre støttede varmt, at Danmark bidrog aktivt med jagerfly og jægersoldater i den koalition, som bekæmpede terrorister i Afghanistans afsides beliggende bjergegne. Det er Venstres klare udgangspunkt, at Danmark skal deltage aktivt i kampen mod terror med alle tilgængelige udenrigspolitiske instrumenter.

Danmark har i de seneste årtier bidraget aktivt til internationale fredsstøttende operationer, der har til formål at fremme fred, frihed, stabilitet og overholdelse af menneskerettighederne. Venstre mener, at sådanne operationer til fremme af demokrati er et væsentligt led i en mere langsigtet forebyggelse af terrorvirksomhed. Det samme gælder den danske humanitære indsats og udviklingsbistanden, der ligeledes kan bidrage til at hæmme ekstremisme og diktatur.

44 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme. Udviklingen i det internationale samarbejde*, s. 6.

Venstre mener:

- **At Danmark indtil udgangen af 2006 skal udnytte sin plads i FN's Sikkerhedsråd og formandskabet for FN's Komité for terrorbekæmpelse (CTC) til at præge en aktiv og effektiv global indsats mod terror.**
- **At Danmark også fremover skal være rede til at bidrage med alle tilgængelige udenrigspolitiske instrumenter i kampen mod terror.**
- **At Danmarks deltagelse i fredsstøttende operationer og den humanitære indsats bidrager til at fremme den stabilitet, der kan lægge en dæmper på kimen til terror.**

3.4. Indsatsen i EU

På mødet i Det Europæiske Råd i december 2005 vedtog regeringscheferne en opdateret terrorbekæmpelsesstrategi for EU. Strategien udstikker rammerne for tiltag med henblik på at forebygge radikalisering og rekruttering af terrorister, at beskytte borgere og infrastruktur, at forfølge og efterforske terrorister, samt at forbedre reaktionen på følgerne af et terrorangreb.

EU's terrorbekæmpelsesstrategi baserer sig på følgende strategiske forpligtelse:

"At bekæmpe terrorisme globalt med respekt for menneske-rettighederne og at gøre Europa sikrere, så dets borgere kan leve i frihed, sikkerhed og retfærdighed".⁴⁵

De fire søjler i EU's terrorbekæmpelsesstrategi fra december 2005 indeholder bl.a. følgende konkrete initiativer:

Forebyggelse:⁴⁶

- Håndtering af tilskyndelse til terror og rekruttering i nøglemiljøer som f.eks. fængsler, religionsskoler og på steder, hvor folk udøver deres tro navnlig gennem lovgivning, der gør sådan adfærd ulovlig.
- Etablering af en tværkulturel dialog i og uden for EU.

Beskyttelse:⁴⁷

EU's terrorbekæmpelsesstrategis fire søjler:

- **Forebyggelse:** At forhindre at mennesker griber til terrorisme ved at tackle faktorer eller grundlæggende årsager, der kan føre til radikalisering og rekruttering – både i Europa og internationalt.

- **Beskyttelse:** At beskytte borgere og infrastrukturer og derved mindske vores sårbarhed over for angreb bl.a. ved at gøre grænser, transport og kritiske infrastrukturer mere sikre.

- **Forfølgelse:** At forfølge og efterforske terrorister på tværs af EU's grænser og globalt, samt hindre planlægning, rejsevirkosomhed og kommunikation, nedkæmpe støttenetværk, afskære finansiering og adgang til angrebsmaterialer og endelig retsforfølge terrorister.

- **Reaktion:** At forberede os på at styre og minimere konsekvenserne af et terrorangreb ved at forbedre kapaciteterne til at håndtere situationen umiddelbart efter og koordinere reaktionen samt opfylde ofrenes behov.

Kilde: EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 3.

45 EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 2.

46 EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 7-9.

47 EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 10-11.

- Forbedring af sikkerheden i forbindelse med EU-pas ved at indføre biometri.
- Gennemførelse af vedtagne fælles normer for sikkerheden indenfor civil luftfart, i havne og inden for anden søtransport.

Forfølgelse:⁴⁸

- Håndtering af terroristers adgang til våben og sprængstoffer lige fra ingredienser til hjemmelavede sprængstoffer til nukleart, radiologisk, biologisk og kemisk materiale.
- Håndtering af finansiering af terrorisme bl.a. ved gennemførelse af vedtagen lovgivning og forebyggende arbejde i forbindelse med misbrug af nonprofit-sektoren og endelig at revidere EU's samlede indsats på området.

Reaktion:⁴⁹

- Revision af EU's civilbeskyttelsesordning.
- Forbedring af koordineringen med internationale organisationer med hensyn til håndtering af reaktioner på terrorangreb og andre katastrofer.

Bekæmpelse af terrorisme har stået højt på EU's dagsorden siden angrebene på USA i 2001. EU-samarbejdet er meget afgørende, ikke kun fordi terrorister opererer på tværs af grænser, og terrorisme derfor kræver et svar, der er afstemt internationalt, men også fordi den europæiske integrationsproces i sig selv har skabt en række nye sårbarheder. Fri bevægelighed og fri konkurrence indenfor det fri marked modsvarer ikke af et fælles retshåndhævelsessystem eller fælles standarder for infrastruktur- og civilbeskyttelse.

Til trods for den megen politiske opmærksomhed og en lang række initiativer, der på papiret ser vidtgående ud, lægger flere faktorer begrænsninger på EU's anti-terrorindsats, herunder politisk uenighed mellem medlemsstaterne om EU's rolle; at medlemsstaterne sidder tungt på de fleste af terrorbekæmpelsens kernekompetencer; begrænset tillid mellem nationale politi- og efterretningsmyndigheder; komplicerede EU-strukturer og svag koordination af de forskellige tiltag.

Dermed ikke sagt at Europa har ligget på den lade side i indsatsen mod terrorisme. Både EU og medlemsstaterne har oprustet på området. Som det fremgår af ovenstående, har EU produceret en omfattende handlingsplan mod terrorisme samt en række underordnede dokumenter, der fokuserer på specifikke områder af terrorbekæmpelsen, heriblandt en handlingsplan for frihed, retfærdighed og sikkerhed; et program for beskyttelse af borgere mod trusler forårsaget af masseødelæggelsesvåben (CBRN); et papir om nedrustning og ikke-sprednings projekter; meddelelser om henholdsvis politi- og toldsamarbejde; forhindring og bekæmpelse af terrorfinansiering; beskyttelse af kritisk infrastruktur og endelig beredskab og krisehåndtering.⁵⁰

48 EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 12-15.

49 EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi*, s. 15-16

50 Se bilag A for mere information om EU's antiterrorindsats til og med 2005.

Venstre mener, at tiden er inde til at give flere reelle muskler til de initiativer, der allerede er søsat på EU-plan. Vi skal derfor arbejde for at forbedre gennemførelsen af de vedtagne initiativer og indføre sanktioner i forhold til lande, der ikke lever op til aftalerne.

Samtidig skal samarbejdet om terrorbekæmpelse gøres mere effektivt ved at klargøre og styrke den europæiske anti-terrorkoordinators rolle. Anti-terrorkoordinatoren er i dag meget lidt synlig og har kun en beskedent platform i form af et meget svagt mandat, der mest går på, at han skal danne sig et overblik, mere end han skal handle. Desuden har han reelt ingen organisation omkring sig af betydning. Det må ændres.

Endelig bør der på EU-plan ske en større koordinering i forhold til vacciner over for de mest udbredte biologiske trusler. Det er ikke logisk, hvis alle EU-lande hver især igangsætter det samme arbejde. Ej heller er det sandsynligt, at alle lande vil sikre sig i tilstrækkelig grad grundet de store omkostninger ved dette. Alle former for samarbejde bør derfor forfølges for at samle f.eks. lagre af vacciner.

Venstre mener:

- ***At EU's indsats i terrorbekæmpelsen er et afgørende internationalt supplement til den nationale antiterrorindsats.***
- ***At EU's anti-terrorkoordinator skal have et stærkere mandat, en større stab og et selvstændigt, øget budget.***
- ***At EU-medlemslandene skal undersøge mulighederne for at indføre en form for sanktionering mod de medlemslande, der ikke gennemfører de vedtagne EU-tiltag i anti-terrorindsatsen.***
- ***At det europæiske politisamarbejde og udveksling af efterretninger om terrorisme skal styrkes mest muligt med henblik på at forebygge terrorangreb.***
- ***At den europæiske arrestordre, indførelse af biometri ved EU-pas og fælles normer for sikkerheden inden for civil luftfart og inden for søtransport er vigtige midler i kampen mod terror.***
- ***At EU skal maksimere medlemslandenes samarbejde omkring vacciner mod biologisk terror.***

4. AFSLUTNING

Venstre har med dette oplæg præsenteret en samlet og sammenhængende politik for bekæmpelse af terror. En ledetråd i oplægget er at finde den hårfine balance mellem sikkerhed og retssikkerhed.

Venstre finder det afgørende, at vi ruster samfundet bedre til at imødegå den stående terrortrussel. Truslen er desværre reel. Uanset hvor mange tiltag, der iværksættes, kan man aldrig udstede garantier mod et terrorangreb. Men vi kan optimere forebyggelse mod terror og ruste samfundet bedre til at håndtere situationen, hvis det værste skulle ske. Det er et vigtigt politisk ansvar at sikre den størst mulige sikkerhed og tryghed for borgerne – også når det handler om terror.

Omvendt vil Venstre ikke gå på kompromis med retssikkerheden. Venstre ønsker ikke en politistat eller et "Big Brother" overvågningssamfund. Indførte vi det, ville terroristerne have vundet slaget på forhånd. Der skal værnes om de grundlæggende demokratiske frihedsrettigheder i det danske samfund. Forslagene i dette oplæg er derfor blevet vurderet nøje ud fra, om de står i et rimeligt forhold til truslen og ud fra en klar forventning om, at de har en effekt.

Kort sagt: Venstre ønsker FRIHED og TRYGHED i kampen mod terror

Bilag A: Terrorismebekæmpelse – Hvad er der allerede gjort?

Formålet med dette bilag er at præsentere de mange tiltag mod terror, der allerede er foretaget herhjemme, i FN og i EU i kølvandet på terrorangrebet mod USA den 11. september 2001. Kendskabet til disse tiltag er et vigtigt grundlag for en politisk vurdering af, hvordan vi kan optimere den fremadrettede indsats i kampen mod terror.

Hjemlig indsats - Antiterrorlovpakken fra 2002.

Under indtryk af terrorangrebet mod USA i september 2001 vedtog Folketinget den 31. maj 2002 den såkaldte antiterrorlovpakke. Den indeholdt en række nye tiltag mod terrorisme, herunder en ny bestemmelse i straffeloven: § 114. Bestemmelsen gennemfører EU's rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme, og indeholder samtidig en definition af terrorisme.⁵¹

Det blev samtidig i videre omfang end hidtil gjort strafbart at yde eller formidle økonomisk støtte til en terrororganisation eller på anden måde medvirke til at fremme dens kriminelle virksomhed (§§ 114 a og 114 b).⁵² Disse bestemmelser er til dels en gennemførelse af FN's Terrorfinansieringskonvention og FN's Sikkerhedsrådsresolution nr. 1373 fra 2001. Herudover blev der indsat en særlig bestemmelse om ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben (§ 114 e).⁵³

Der er, siden antiterrorpakken fra 2002 blev gennemført, vedtaget to nye internationale konventioner på terrorbekæmpelsesområdet. Dels vedtog Europarådets Ministerkomité den 3. maj 2005 en konvention om forebyggelse af terrorisme, og dels vedtog FN's Generalforsamling den 13. april 2005 en konvention om nuklear terrorisme. Konventionerne blev undertegnet af Danmark i henholdsvis maj 2005 og september 2005.⁵⁴

Hjemlig indsats - Styrkelse af PET

PET spiller en helt afgørende rolle i forbindelse med forebyggelse af terrorangreb. Planer om terroraktioner skal opdages inden de bringes til udførelse. Derfor er politiet, herunder PET, efter terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001 blevet styrket og har fået tilført ressourcer svarende til en mandskabsforøgelse på godt 70 medarbejdere. Herudover er der givet en engangsdriftsbevilling på 20 mio. kr., som skal bruges til at styrke PET's teknologi.

PET er blevet styrket yderligere efter terrorhandlingerne i Madrid den 11. marts 2004. Således har PET fået en merbevilling på 135 mio. kr. over 3 år dels til brug for ansættelse af yderligere 60-65 medarbejdere og dels til brug for anskaffelse af IT og teknik til varetagelse og understøttelse af overvågnings- og efterforskningsopgaver.⁵⁵

51 Jf. afsnit 1.1.

52 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 81-83.

53 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 48.

54 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 47-48.

55 Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 24.

Hjemlig indsats - Styrkelse af beredskabet

Beredskabet er efter terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001 blevet styrket. Det skyldes, at det blev vurderet, at det eksisterende beredskab ikke var tilstrækkeligt, hvis Danmark skulle blive udsat for et terrorangreb med risiko for store civile tab f.eks. ved angreb med kemiske midler, biologiske våben eller ved angreb på nukleare anlæg.

Konkret fik Beredskabsstyrelsen tilført ca. 50 mio. kr. med det formål at øge både det statslige og det kommunale redningsberedskabs kapacitet. Samtidig blev der bevilget ca. 14 mio. kr. med henblik på at styrke beredskabet på Statens Serum Institut mod biologiske angreb. Ydermere er der på Statens Serum Institut blevet etableret et Center for Biologisk Beredskab med det formål at koordinere aktiviteterne vedrørende biologiske kampstoffer og biologisk terrorisme i krisesituationer. Herunder er der etableret døgnbemandede indsatshold til prøvetagning og analyse, ligesom der er lavet en aftale med et klasse 4-sikkerhedslaboratorium i udlandet med henblik på analyse af muligt kampstof. Endelig skal det i forbindelse med biologiske terrorangreb nævnes, at der er etableret et EU-varslingsystem (Health Security Committee's Rapid Alert System – Biological and Chemical Attacks and Threats).

Også redningsberedskabet er blevet styrket. Der er anskaffet særligt redningsudstyr, udstyr til kemikalieberedskab, og den tværgående kommunikation mellem alle involverede myndigheder i store redningsindsatser er blevet forbedret. Herudover er der anskaffet et mobilt ledelses- og kommunikationsmodul (LKM) med det formål at forbedre mulighederne for at kunne lede og koordinere indsatsen ved mere sjældne, store og komplekse hændelser.

I det statslige og kommunale redningsberedskab er der gennemført efteruddannelse af holdledere med særligt sigte på terrorhandling. Desuden er der iværksat en styrket øvelsesindsats med udgangspunkt i store og komplekse indsatssituationer. Beredskabsstyrelsens nukleare beredskab er blevet moderniseret, ligesom kemikalieberedskabsvagten er blevet styrket.

Den nationale beredskabsplan, som blev udarbejdet af Forsvarskommandoen, Rigspolitechefen og Beredskabsstyrelsen efter terrorangrebene i USA den 11. september 2001, er også et led i tilpasningen af det samlede krisestyringssystem. Formålet med den er at skabe et bedre overblik over det samlede nationale beredskabs opbygning og ansvar. Den nationale beredskabsplan er grundlaget for den nødvendige videre planlægning ved de forskellige ansvarlige myndigheder på alle niveauer samt for uddannelses- og øvelsesvirksomhed. Med planen blev der implementeret nationale beredskabsniveauer, der har til formål at styrke koordination og kommunikation.⁵⁶

Styrkelse af helhedstænkningen på beredskabsområdet

Ændringerne i den sikkerhedspolitiske situation efter terrorangrebet mod USA den 11. september 2001 gør, at det ikke længere altid giver mening at sondre mellem militære og civile trusler. Der er med andre ord behov for at styrke helhedstænkningen på beredskabsområdet. Danmark har brug for et sammenhængende beredskab, der kan

⁵⁶ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 121-122

forebygge, begrænse og afhjælpe skader ved alle slags ulykker og katastrofer, herunder krigs- eller terrorhandlinger.

Som led i indfrielsen af dette mål blev beredskabsområdet pr. 1. februar 2004 overført fra indenrigs- og sundhedsministerens til forsvarsministerens ressort. Resultater er, at en stor del af de fornødne kompetencer og kapaciteter til at varetage opgaverne vedrørende samfundets beredskab (totalforsvaret) nu er samlet under Forsvarsministeriet. Der er således skabt et bedre grundlag for en mere koordineret udnyttelse af samfundets beredskabsressourcer, ligesom der er etableret et bedre udgangspunkt for et styrket samspil mellem de civile og militære dele af beredskabet.⁵⁷

Hjemmeværnets rolle

Som led i aftalen om forsvarets ordning 2005-2009 fik Hjemmeværnet også fremover en vigtig rolle i totalforsvaret. Herunder med hensyn til imødegåelse af terrortruslen ved at der ydes støtte på anmodning fra politiet. De mange frivillige hjemmeværnsfolks indsats skal samtænkes med forsvaret og det statslige redningsberedskab, idet Hjemmeværnet blandt andet opstiller en føringsstruktur for de nye totalforsvarsregioner.⁵⁸ Det er de militære og civile frivillige i henholdsvis Hjemmeværnet og Redningsberedskabet, der sikrer den fornødne udholdenhed i vores totale beredskab i situationer med øget terrortrussel – eller hvis det værste skulle ske i form af et terrorangreb.

FN's indsats

I 1999 vedtog FN en konvention mod finansiering af terrorisme. Efter terrorangrebet på USA den 11. september 2001 har mere end 80 af FN's medlemslande undertegnet konventionen. Konventionen fastslår bl.a., at det er en forbrydelse i sig selv at forsyne eller indsamle økonomiske midler til terrorvirksomhed uafhængig af, om de økonomiske midler faktisk bliver anvendt til terrorvirksomhed.

Allerede i slutningen af september 2001, vedtog FN's sikkerhedsråd resolution 1373 som reaktion på "11. september". Resolutionen pålægger dels medlemmerne af FN at gennemføre en række indgreb imod terrorisme i egne lande og dels at samarbejde internationalt om at bekæmpe trusler mod den internationale fred og sikkerhed som følge af terrorisme. Konkret er FN's medlemslande med resolutionen bl.a. blevet pålagt at forbyde og straffe enhver, der finansierer, planlægger, støtter eller begår terrorhandlinger.

I forbindelse med FN-topmødet i september 2005 blev der afholdt møde i Sikkerhedsrådet. Emnet for mødet i Sikkerhedsrådet var trusler mod international fred og sikkerhed. Sikkerhedsrådet vedtog en resolution om forbud mod tilskyndelse til terrorisme.⁵⁹ Resolutionen pålægger bl.a. FN's medlemslande at samarbejde om at øge sikkerheden ved de internationale grænser og at fortsætte indsatsen for at styrke dialog og forståelse blandt civilisationer.

EU's indsats

⁵⁷ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 123.

⁵⁸ Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror*, s. 133-135.

⁵⁹ FN's resolution om forbud mod tilskyndelse til terrorisme, der blev vedtaget i 2005, har nr. 1624.

EU's medlemsstater har allerede i nogen tid samarbejdet om kampen imod terrorisme. Der blev for alvor sat fart i samarbejdet efter angrebene i USA 11. sept. 2001. Den 21. september 2001 vedtog de europæiske stats- og regeringschefer derfor en handlingsplan for bekæmpelse af terrorisme, som blev fulgt af en detaljeret arbejdsplan for dens iværksættelse.

I juli 2002 vedtog Rådet en rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme. De overordnede konklusioner var bl.a.:

- Indførelsen af en europæisk arrestordre i juni 2002 betød en langt hurtigere og mere effektiv overlevering af kriminelle mellem medlemsstater (senest opdateret i januar 2004),
- En fælles definition af terrorisme,
- Dannelse af fælles efterforskningsgrupper.

Efter terrorangrebene i Madrid i marts 2004 vedtog det Europæiske Råd den 25–26. marts 2004 en Deklaration om bekæmpelse af terrorisme for at styrke samarbejdet og koordineringen i kampen mod terrorisme. Den omfattede bl.a.:

- En europæisk enhed til bekæmpelse af terrorisme.
- En styrket kriseenhed i Rådets sekretariat.
- Vedtagelsen af en solidaritetsklausul imod terrorisme, der sikrer, at de 25 medlemslande skal handle i solidaritet, når et medlemsland rammes af et terrorangreb.
- Fremlæggelse af nye forslag som skal forhindre finansiering af terrorisme.
- Krav om at medlemslandene reelt gennemfører de foranstaltninger, som Rådet vedtog i handlingsplanen for bekæmpelse af terrorisme fra den 21. september 2001 og andre lignende tiltag.

Den 16. – 17. juni 2005 godkendte stats- og regeringscheferne i Det Europæiske Råd en revideret handlingsplan for bekæmpelse af terrorisme, hvilket bl.a. omfattede punkterne fra deklARATIONEN fra marts 2004, men som også indeholdt yderligere 200 foranstaltninger, der bidrager til at nå følgende syv strategiske mål:

- at styrke det internationale sammenhold og intensivere den fælles indsats til bekæmpelse af terrorisme,
- at begrænse terroristernes adgang til finansielle og andre ressourcer,
- at maksimere EU's og medlemslandenes kapacitet i forhold til at afsløre, udrede og iværksætte retslige foranstaltninger mod terrorister samt forhindre terrorangreb,
- at sikre international transport og garantere en effektiv grænsekontrol,

- at styrke medlemslandenes kapacitet til at håndtere konsekvenserne af et terrorangreb,
- at studere hvilke faktorer der skaber støtte til terrorisme og øger rekrutteringen af terrorister,
- at koncentrere EU's aktiviteter vedrørende eksterne forbindelser på prioriterede tredjelande, hvor kapaciteten eller viljen til at bekæmpe terrorisme nødvendigvis må forstærkes.

Handlingsplanen skal fremover opdateres to gange om året. Man vil fremover lægge større vægt på at sikre en reel gennemførelse af foranstaltningerne. Både Kommissionen og Rådet vil fremover være tvunget til at føre en "resultattavle" (Scoreboard) over det gennemførte.

Den 4. – 5. november 2004 vedtog Rådet det såkaldte Haag-program, som er et langsigtet program (2005–2009), der skal styrke frihed, sikkerhed og retfærdighed i EU, herunder styrke kampen mod terrorisme. Haag-programmet underbygger, at medlemslandene ikke kun skal begrænse deres aktiviteter omkring forebyggelse af terrorisme til at fokusere på deres egen nationale sikkerhed, men at landene også er opmærksomme på de øvrige EU-landes sikkerhed.

Kommissionen fremlagde den 21. september 2005 en terrorbekæmpelsespakke, som indeholder et forslag til direktiv om lagring af kommunikationsoplysninger; en beslutning om at fordele 7 millioner euro til et pilotprojekt vedrørende forebyggelse, beredskab og bekæmpelse af terrorisme; et forslag til en beslutning om at EU ratificerer Europarådets konvention om hvidvaskning af penge samt en meddelelse vedrørende rekruttering af terrorister og radikaliserings.

Den 1. december 2005 vedtog EU's justitsministre en European Union Counter-Terrorism Strategy.⁶⁰ En af strategiens hovedhensigter er at give befolkningen et tydeligt og sammenhængende billede af EU's politik og foranstaltninger i kampen mod terrorisme. Strategien mod terror underligges fuld demokratisk åbenhed og ansvarlighed. Rådet har det overordnede ansvar for strategiens implementering. Én gang under hvert formandskab skal der føres en dialog mellem Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet for at følge op på målsætningernes gennemførelse og koordinering. Strategien skal komplementeres af særskilte handlingsplaner produceret af bl.a. EU's koordinator for terrorbekæmpelse og af Kommissionen.

Indsatsen i NATO, OSCE, OECD og Europarådet

Gennem indsatsen i Afghanistan og Irak spiller NATO en væsentlig rolle i stabiliseringen af konfliktfyldte lande med risiko for eksport af terrorvirksomhed. Endvidere bidrager NATO gennem flådeoperationen i Middelhavet til beskyttelse af skibstrafik mod terrorangreb samt til overvågning af mistænkelig skibstrafik. Endelig har NATO i stigende grad sat fokus på

⁶⁰ Jf. afsnit 3.3.

sammenhængen mellem bekæmpelse af terrorisme og indsatsen mod spredning af masseødelæggelsesvåben.⁶¹

OSCE er meget aktiv i arbejdet med at sikre, at de 55 medlemslande gennemfører de relevante FN-resolutioner og konventioner vedrørende terrorbekæmpelse. Fra danske side arbejdes der for, at OSCE i endnu højere grad fokuserer på praktiske og konkrete tiltag inden for terrorbekæmpelse. Det gælder ikke mindst i Centralasien og Kaukasus, hvor OSCE gennem sin tilstedeværelse kan yde rådgivning og konkret bistand til landene i regionen.⁶²

Igennem OECD deltager Danmark i arbejdet for at fastsætte normer for indsatsen mod finansiering af terrorisme. Herudover arbejder OECD bl.a. med at afdække, hvordan risikoen for terrorangreb påvirker betingelser og priser på forsikringer og derved påvirker den økonomiske udvikling negativt.⁶³

Europarådets ministerkomité vedtog i maj 2005 en konvention om forebyggelse af terrorisme. Danmark har undertegnet denne konvention, der indebærer en forpligtelse til at kriminalisere offentlige opfordringer til terrorhandlinger, rekruttering til terrorhandlinger og oplæring i at udføre terrorhandlinger.⁶⁴

61 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde*, s.4.

62 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde*, s. 5.

63 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde*, s. 4.

64 Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde*, s. 5.

Kilder

Publikationer

Den tværministerielle arbejdsgruppe om terrorbekæmpelse (oktober 2005): *Det danske samfunds indsats og beredskab mod terror.*

Rapporten kan læses på:

<http://www.stm.dk/publikationer/terror/det%20danske%20samfunds%20indsats%20og%20beredskab%20mod%20terror-web.pdf>

Regeringen (november 2005): *Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse.*

Handlingsplanen kan læses på:

http://www.stm.dk/publikationer/terropakke/terrorbekaempelse_endelig.pdf

Udenrigsministeriet (februar 2004): *Principplan for dansk udviklingsbistand til kampen mod den ny terrorisme.*

Principplanen kan læses på:

<http://www.um.dk/NR/rdonlyres/AC641E7F-9381-4C7A-BD6B-A013828610F0/0/Principplanfordanskudviklingsbistand.pdf>

Udenrigsministeriet (juni 2005): *Redegørelse fra regeringen om indsatsen mod terrorisme – Udviklingen i det internationale samarbejde.*

Redegørelsen kan læses på:

<http://www.um.dk/NR/rdonlyres/EF5DA5E9-4F04-4C66-825D-6FC26A9E1FC3/0/Redeg%C3%B8relseENDELIG.pdf>

Udvalget for National Sårbarhedsudredning (januar 2004): *National Sårbarhedsudredning.*

Sårbarhedsudredningen kan læses på:

<http://www.im.dk/imagesupload/dokument/Sårbarhedsudredning.pdf>

Dokumenter fra EU

EU (juli 2002): *Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af terrorisme.*

Rammeafgørelsen kan læses på:

<http://register.consilium.eu.int/pdf/dk/02/st06/06128dk2.pdf>

EU (december 2003): *Et sikkert Europa i en bedre verden. Europæisk sikkerhedsstrategi.*

Sikkerhedsstrategien kan læses på:

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIDA.pdf>

EU (marts 2004): *Erklæring om bekæmpelse af terrorisme.*

Erklæringen kan læses på:

<http://www.europa-kommissionen.dk/upload/application/4d967b4a/79642.pdf>

EU (november 2004): *Haag-programmet. Til styrkelse af frihed, sikkerhed og retfærdighed i Den Europæiske Union.*

Programmet kan læses på:

http://www.europa-kommissionen.dk/upload/application/b2014df5/hague_programme_da.pdf

EU (juni 2005): EU's reviderede handlingsplan til bekæmpelse af terrorisme
Handlingsplanen kan læses på:

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>

EU (december 2005): *EU's terrorbekæmpelsesstrategi.*

Terrorbekæmpelsesstrategien kan læses på:

<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf>

Europa-Parlamentet og Rådet: *Direktiv 2006/24/EF af 15. marts 2006 om lagring af data genereret eller behandlet i forbindelse med tilvejebringelse af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationstjenester eller elektroniske kommunikationsnet og om ændring af direktiv 2002/25/EF.*

Direktivet kan læses på:

http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/da/oj/2006/l_105/l_10520060413da00540063.pdf

Europa-kommissionen (september 2005): *Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om rekruttering af terrorister – hvordan modvirke de faktorer, der bidrager til den voldelige radikaliserings COM(2005)313.*

Meddelelsen kan læses på:

http://www.europa-kommissionen.dk/upload/application/dd151e18/2005_313.pdf

Dokumenter fra Europarådet

Europa Rådet (1990): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.*

Konventionen kan læses på:

<http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Word/005.doc>

Dokumenter fra FN

FN (1999): *International konvention til bekæmpelse af finansieringen af terrorisme.*

Konventionen kan læses på:

<http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv12.pdf>

FN (2001): *FN's sikkerhedsråds resolution nr. 1373.*

Resolutionen kan læses på:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/557/43/PDF/N0155743.pdf?OpenElement>

FN (2005): *FN's sikkerhedsråds resolution nr. 1624.*

Resolutionen kan læses på:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/510/52/PDF/N0551052.pdf?OpenElement>

Dokumenter fra Folketinget

Folketinget (folketingsåret 2001-02): *L 35 Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet, våbenloven, udleveringsloven samt lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige. (Gennemførelse af FN-konventionen til bekæmpelse af finansiering af terrorisme, gennemførelse af FN's Sikkerhedsråds resolution nr. 1373 (2001) samt øvrige initiativer til bekæmpelse af terrorisme m.v.).*

Folketinget (folketingsåret 2003-04): *L 138 Ændring af indfødsretsloven.*

Loven kan læses på:

<http://www.ft.dk/?/samling/20051/MENU/00000002.htm>

Folketinget (folketingsåret 2005-06): *L 40 Ændring af straffeloven.*

Loven kan læses på:

<http://www.ft.dk/?/samling/20051/MENU/00000002.htm>

Folketinget (folketingsåret 2005-06): *L 128 Ændring af udlændingeloven.*

Loven kan læses på:

<http://www.ft.dk/?/samling/20051/MENU/00000002.htm>

Internetressourcer

Danmarks Radio: http://www.dr.dk/1109/artikler/defination_af_terrorisme.asp

PET: <http://www.pet.dk/Nyheder/tegn-vurd.aspx>

Institut for menneskerettigheder:

<http://www.menneskeret.dk/tema/terror/intnatdoc/#fnterrorismebekaempelse>.

Udenrigsministeriets hjemmeside om terrorisme – Det internationale samarbejde:

<http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/GlobaleEmner/Terrorisme/DenInternationaleIndsats/Det+internationale+samarbejde.htm>